

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ КОНВЕРТОВАНИХ ОБЛІГАЦІЙ

За сьогодишніх умов розвитку бізнесу та економічної ситуації в країні інвестори шукають більш вигідні форми обслуговування капіталу, тому вони часто обирають облигації, які пропонують вищу дохідність, ніж банківський депозит, і також є безпечнішими, ніж акції. Оцінка ризику інвестування здійснюється на основі аналізу фінансових звітів підприємств, облигації яких компанія має намір придбати, та перевірки рівня заборгованості (наприклад, щодо власного капіталу). Під час такого аналізу, чим вище частка власного капіталу, тим нижчі ризики для інвестора.

Якщо підприємство-інвестор вирішить придбати облигації, то він віднесе їх до однієї із двох категорій інструментів:

1) активи, призначені для торгівлі (якщо облигації придбані з метою продажу в короткостроковій перспективі та отримання вигоди від відсотків);

2) активи, утримувані до погашення (якщо облигації зберігаються інвестором до дати їх погашення).

Серед облигацій є їх важливий вид – конвертовані облигації. Наприклад, конвертовані облигації в акцію, дають власникові право обміняти облигації за номінальною вартістю на фіксовану кількість акцій при настанні терміну погашення, і є складним фінансовим інструментом відповідно до положень МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання». В такому випадку, конвертована облигація з точки зору емітента, представляє два окремі інструменти:

- зобов'язання сплатити суму, зазначену в облигації (номінальну вартість) разом з відсотками;
- зобов'язання щодо можливого конвертування облигацій у звичайні акції.

Під час випуску складного інструменту МСБО 32 вимагає розподілу складного інструменту на два елементи, тобто:

- 1) зобов'язання, що становить фінансовий зобов'язання суб'єкта господарювання та
- 2) власний капітал.

Належне визнання вказаних елементів вимагає від суб'єкта господарювання визначення вартості фінансового зобов'язання та компонентів капіталу. З метою застосування міжнародних правил вартість фінансового зобов'язання визначається на рівні його справедливої вартості з дати випуску облигацій, тоді як вартість компонента капіталу – це різниця між вартістю всього інструмента та справедливою вартістю фінансового зобов'язання.

На міжнародному рівні нормативного регулювання випуск облигацій, конвертованих у акції, відбувається згідно принципів трьох міжнародних стандартів:

1) МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» – визначає порядок розподілу фінансового зобов'язання та компонентів капіталу;

2) МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» – визначає порядок оцінки фінансового зобов'язання на дату балансу та на момент здійснення розрахунків;

3) МСФЗ (IFRS) 2 «Платіж на основі акцій» – визначає порядок здійснення платежів після моменту конвертації облигації в акції підприємства.

Зокрема, особливу увагу заслуговують положення МСФЗ (IFRS) 2 «Платіж на основі акцій», які передбачають необхідність визнання собівартості стосовно справедливої вартості інструментів власного капіталу (включаючи опціони на акції).

Визнане фінансове зобов'язання за конвертованими облигаціями підлягає оцінці відповідно до вимог МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». Для такого типу зобов'язань суб'єкт господарювання повинен, як правило, визначати амортизовану вартість на кожну дату балансу та на дату розрахунку облигацій. Це означає, що на дату балансу та на дату погашення облигації підприємство повинно стягувати відсотки за облигаціями за ефективною відсотковою ставкою.

Крім того, МСФЗ (IFRS) 2 «Платіж на основі акцій» передбачає, що якщо за конвертованою облигацією визнана додаткова винагорода (бонус) і це не залежить від додаткових умов, то така сума має бути одразу визнана як сума допомоги власнику облигацій у витратах періоду, в якому вона була надана.

Таким чином, ціна конвертованих облигацій формується за трьома параметрами: інвестиційною вартістю, вартістю конвертації та значення опціону. Конвертовані облигації є складним фінансовим інструментом. При первісному визнанні поточна частина номінальної вартості облигацій та відсотків повинна відображатися у фінансових зобов'язаннях і у складі власного капіталу шляхом вирахування суми фінансового зобов'язання з вартості облигацій, конвертованих в акції за ціною випуску таких облигацій.